

ויש שטובר, שאם יש לו אפשרות להביא קרבן טהור, אסור לו להקריב את הטמא גם על ידי ריצוי ציץ, והוכחת רבי שמעון שהציץ מרצה כשאינו על מצחו, היא ממה שאפשר להקריב קרבן שנטמא כשאינו לו קרבן אחר, ואין די בכך שטומאה דחוייה בציבור, כיון שטומאת בשר חמורה היא ובלי ריצוי ציץ אסור להקריב קרבן טמא, ורק בטומאת הגוף שהיא קלה יותר, די בכך שטומאה דחוייה בציבור, ואין צריך ריצוי ציץ (גבורת ארי לעיל ע"א ד"ה אמר, וראה תוספת ביאור בזה לעיל ע"א ד"ה ואי).

מי לא באי מיעל לבית הכסא ומי לא באי מינים, ומשמע שרק דברים אלו אסור לעשותם עם ציץ, אבל מותר לצאת עמו מחוץ לבית המקדש, ואינו כשאר בגדי כהונה שמבואר לקמן (ט, א) שאסור לצאת איתם מחוץ לבית המקדש (ריטב"א בשם רבינו תם, וראה בתוס' ישנים כאן ובתוס' לקמן שם ד"ה בגדי, שר"ת למד כן ממה שנאמר 'תמיד'). ויש סוברים, שהציץ דינו כשאר בגדים ואסור לצאת עמו מחוץ לבית המקדש, והגמ' נקטה רק דברים אלו, כדי להוכיח שמה שנאמר בפסוק 'תמיד', אי אפשר לפרשו שצריך שהציץ יהיה תמיד על מצחו, וממילא נלמד שמוותר לצאת עמו מחוץ לבית המקדש, שהרי בזמן שהוא בבית הכסא או ישן אינו על מצחו, ובהכרח שכוונת הפסוק היא, שתמיד הוא מרצה, ושוב אין ראייה שהציץ שונה משאר בגדי כהונה (ריטב"א; רמב"ן קידושין טו, א ד"ה הקים, וראה שם עוד).

והטעם שאסור להיכנס לבית הכסא או לישון עם ציץ, כיון שנאמר בפסוק (שמות כח, לח) 'והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה', וכשהוא בבית הכסא או כשהוא ישן אינו נושא את הציץ לפני ה' (שפת אמת, וראה שם שהשינה עצמה אינה אסורה מדאורייתא, שהרי בגמ' סוכה כו, א וברש"י שם מבואר, שכל האיסור לישון עם תפילין, הוא רק משום גזירה שמא יפיה בהם). ויש שפירש, שאין כוונת הגמ' שאסור להיכנס לבית הכסא או לישון עם ציץ, אלא כוונתה היא שאי אפשר לפרש שהפסוק בא לומר שהציץ תמיד מרצה משום שהוא תמיד על מצחו, שהרי כשהוא בבית הכסא הציץ אינו מרצה, לפי ששינוי להלן (כח, א) שכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגליים, וכן לאחר שינה צריך לקדש ידיו ורגליו, כמבואר בירושלמי (יומא ג, ב), וכהן שעבד בלי קידוש ידים ורגליים הרי הוא כזר, כמבואר בזבחים (יט, ב), ומשום כך הציץ אינו מרצה על מצחו באותה שעה, שהציץ מרצה רק על מצח כהן, ולא על מצח זר (אור שמח תפילין ד, יז).

שלא יסיה דעתו ממנו, ולכן ימשמש בו בעודו על מצחו (רש"י שמות כח, לח).

חייב אדם למשמש בתפיליו בכל שעה ושעה שנזכר בהם, כדי שלא יגיע להיסח הדעת, אבל אינו צריך למשמש בהם כל הזמן (ב"ח ומג"א כח, א).

הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מקללה בציבור, ומדאורייתא מותר לכתחילה להקריב בטומאה על ידי ריצוי ציץ, ורבנן אמרו שריצוי ציץ מועיל רק בדיעבד ולא לכתחילה (מנחת ברוך קו, ב, ע"פ תוס' בכמה מקומות, וכע"ז ברש"י ע"א ד"ה בין בציבור, ע"פ רש"י שם). ויש סוברים, שמדאורייתא ציץ מרצה רק בדיעבד ולא לכתחילה (תפארת יעקב גיטין נד, א ד"ה דם, וחי' הגר"ז זבחים צב, א ד"ה שיטת, בדעת הרמב"ם).

ציץ בין שישנו על מצחו של כהן גדול, כשאיירעה הטומאה לקרבן, אז הוא מרצה (רש"י). וכל שכן שבשעת זריקת הדם צריך ריצוי ציץ, שעיקר ריצוי הציץ הוא להכשיר עבודה בטומאה, אלא שמלבד זה הציץ מכשיר גם את הדם עצמו שיהיה ראוי לזריקה, ולכן צריך ריצוי ציץ גם בשעה שאירעה הטומאה, כדי שיוכשר הדם לזריקה בטומאה (מנחת אברהם עמ' פה, בשם הגר"ז, וראה חי' הגר"ז זבחים צב, א ד"ה שיטת). ויש מפרשים, שדי בכך שיהיה ריצוי רק בשעת העבודה ולא בשעה שאירעה הטומאה, כיון שהציץ מרצה על עבודה בטומאה, וריצוי זה הוא בשעת עבודה (יד רמה סנהדרין צב, ב ד"ה אמר; רדב"ז ביאת מקדש ד, ח, וראה ביד רמה שם שתמה על רש"י).

כהן גדול ביום הכפורים יוכיח שאין עוֹדוֹהוּ על מצחו ומרצה, שהרי אינו נכנס לפניו בבגדי זהב, כיון שאין קטיגור נעשה סניגור (רש"י פסחים עז, א ד"ה שאינו, ע"פ גמ' ר"ה כו, א). אך לולא טעם זה היה לובש את הציץ, כי אף שהתורה צויתה בפירוש שכהן גדול עובד עבודת פנים ביום הכיפורים בארבעה בגדים, עדיין היינו סוברים שילבש בנוסף גם את הציץ כדי לרצות על טומאה, ואין בכך ייתור בגדים כיון שהציץ אינו בגד אלא טם מזהב, ואינו עושה כן רק משום שאין קטיגור נעשה סניגור (מקדש דוד לו, א, וכע"ז באבני נזר חו"מ צ, ביישוב דברי רש"י מוקשויות גלין הש"ס שם).

הנח לכהן גדול ביום הכפורים שטומאה הותרה לו בציבור, ואף שהאיל שמביא כהן גדול ביום הכיפורים משל עצמו, דינו כקרבן יחיד כמבואר לעיל (ע"א), מכל מקום בשעה שמקריב אותו הוא לובש שמונה בגדים וביניהם הציץ שמרצה, והפר שכהן גדול מקריב משל עצמו בארבעה בגדים, דינו כקרבן ציבור ואינו צריך ריצוי ציץ (ריטב"א).

מקלל דרבי שמעון סבר טומאה דחוייה היא בציבור, ורק בגלל שהציץ מרצה אפילו כשאינו על מצחו, מותר לו להקריב ביום הכיפורים (רש"י). ואף שהציבור מקריבים בטומאה גם ללא ריצוי ציץ, שהרי הציבור מקריבים בטומאת הגוף, אפילו הציץ אינו מרצה על כך כמבואר בפסחים (פ, ב), מכל מקום מוכיח רבי שמעון שהציץ מרצה כשאינו על מצחו, שהרי מצד טומאה דחוייה בציבור היה צריך להביא קרבן אחר טהור, ורק בגלל שיש גם ריצוי ציץ, יכול לכתחילה להקריב את הטמא (תוס').